

รูปแบบการแสดง

ของวงดนตรีพื้นบ้านพิณแคนประยุกต์ในปัจจุบันของจังหวัดนครปฐม

ปัจจุบันพบว่ารูปแบบการแสดงของวงดนตรีพื้นบ้านพิณแคนประยุกต์ในจังหวัดนครปฐม มีรูปแบบการแสดงที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดลักษณะของงานและความต้องการของเจ้าภาพว่าต้องการการแสดงในรูปแบบใด ซึ่งอธิบายความในภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

1. จำนวนนักแสดง

ในการแสดงแต่ละครั้งจะมีสมาชิกจำนวนนักแสดงจำนวนอยู่ที่ประมาณ 10 – 18 คน หรือมากกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน กล่าวคือ การแสดงในแต่ละครั้งเจ้าภาพจะมีความต้องการเครื่องดนตรีที่ต่างกัน เจ้าภาพบางงานต้องการเครื่องดนตรีหลักคือพิณกับแคน ก็จะใช้ นักดนตรีประมาณ 10-12 คน แต่ถ้าเจ้าภาพต้องการให้มีกลองยาวผสมกับพิณแคน หรือต้องการให้มี เครื่องดนตรีอื่นๆ ผสมด้วย ก็จะมีนักดนตรีเพิ่มขึ้นตามเครื่องดนตรี

ภาพที่ 1 ภาพแสดงจำนวนสมาชิกนักแสดงวงพิณแคนฯ

2. เครื่องดนตรี อุปกรณ์ที่ใช้แสดง

2.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เครื่องดนตรีหลัก และ เครื่องประกอบจังหวะ ดังนี้

- 1) เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ พิณ แคน เบส กลองอเมริกัน กลองโซโล่ ลำมะนา กลองยาว ฉาบใหญ่ (ในการแสดงแต่ละครั้งเครื่องดนตรีอาจมีมากกว่า 1 ชิ้น)
- 2) เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบเล็ก กรับ คาวเบลล์ (Cowbells) แทมบูรีน (Tambourine)

พืฒแคนประยุกต์
ในจังหวัดนครปฐม

พืฒแคนประยุกต์
ในจังหวัดนครปฐม

พืฒแคนประยุกต์
ในจังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 2 ภาพเครื่องดนตรีวงพืฒแคนประยุกต์

ภาพที่ 3 ภาพเครื่องประกอบจังหวะ

2.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง ในปัจจุบันวงดนตรีพื้นบ้านพิณแคนประยุกต์ในจังหวัดนครปฐมได้มีการนำอุปกรณ์สมัยใหม่เข้ามาช่วยประกอบในการแสดงเพื่อให้การแสดงมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีอุปกรณ์ที่นำมาใช้ร่วมในการแสดง ได้แก่

1. รถเข็น (สำหรับใส่อุปกรณ์ในการแสดง)
2. เครื่องปั่นไฟ
3. เครื่องขยายเสียง
4. ตู้ลำโพง
5. เครื่องมิกเซอร์ /MIXER
6. เอฟเฟค /Effect (สำหรับพิณ)
7. ไมโครโฟน
8. ไฟสีต่างๆ (ติดประดับรถเข็น เปิดในช่วงการแสดงตอนมืด)

อนึ่ง อุปกรณ์ประกอบการแสดงนี้ แต่ละคณะมีการเลือกใช้และประยุกต์รูปแบบแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคณะ

ภาพที่ 4 ภาพอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการแสดง

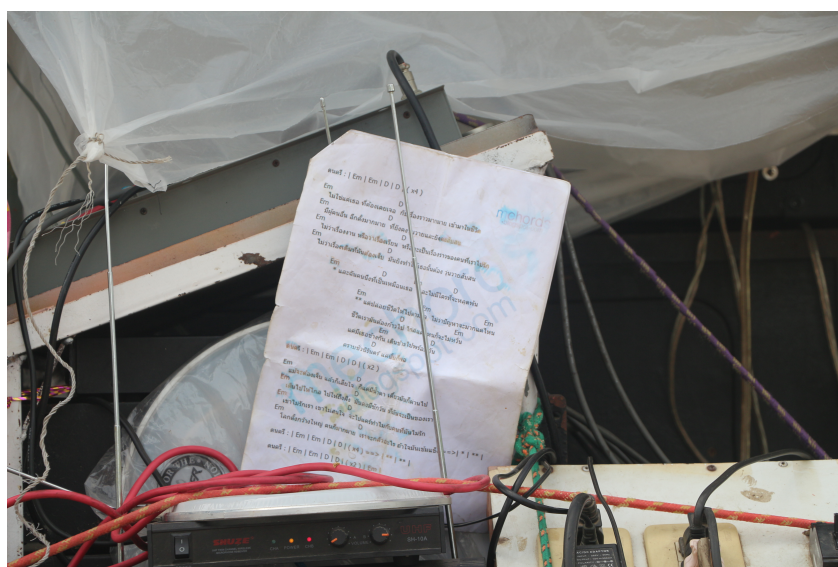

3. เพลงที่ใช้แสดง (พื้นบ้าน ลูกทุ่ง สตริง สากล)

คณะวงดนตรีพื้นบ้านพัฒนาประยุกต์ในจังหวัดนครปฐม มีการบรรเลงเพลงที่ใช้ในการแสดงหลากหลายรูปแบบแนวเพลงผสมผสานกัน โดยส่วนมากจะเน้นแนวสนุกสนานพอจะยกตัวอย่างได้ ดังนี้

- 1) แนวเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงรำวง เพลงเซิ้ง เพลงลายอีสาน ฯลฯ
- 2) แนวเพลงลูกทุ่ง เช่น เพลง 30 ยังแจ้ว เพลงรักข้ามคลอง เพลงปู่ไข่ไก่ หลง เพลงขใจแลกเบอร์โทร เพลงหงษ์ทองค่นองลำ ฯลฯ
- 3) แนวเพลงเพื่อชีวิต เช่น เพลงหลวงพ่อดูณ เพลงหลวงวัฒน์ ฯลฯ
- 4) แนวเพลงสตริง เช่น เพลงดูเธอทำ เพลงสกา เพลงแว่นพ้อหล่อเพี้ยว เพลงโบกโบ๊กโบก ฯลฯ
- 5) แนวเพลงสากล/เพลงต่างชาติ เช่น เพลงกาโว เพลง Balada (tche tcherer tche tche) เพลงแขก เพลงจีน ฯลฯ

อนึ่ง แนวเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคสมัยและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

ภาพที่ 5 ภาพสตริปเนื้อเพลงขณะทำการแสดง

4. เวลาที่แสดง (เช้า กลางวัน บ่าย เย็น ค่ำ)

คณะวงดนตรีพินแคนประยุกต์ฯ นิยมเรียกเวลาในการแสดงเป็น “มือ” ซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 3 มือ คือ มือเช้า (07.00-10.00 น.) มือบ่าย (13.00-16.00 น.) มือค่ำ (18.00-20.00) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานแต่ละงาน และลักษณะความต้องการของเจ้าภาพ ตัวอย่างดังนี้

กรณีเป็นงานบวช จะมีเวลาที่ใช้ในการแสดง 2 มือ คือ มือบ่ายแห่รับนาคจากวัดมายังบ้าน และมือเช้าแห่หน้าคจากบ้านไปยังโบสถ์ บางเจ้าภาพอาจจะเพิ่มทำขวัญนาคมือค่ำเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งมือ หรือบางเจ้าภาพอาจจะว่าจ้างให้แสดงมือเดียวคือมือเช้าช่วงแห่หน้าคไปยังโบสถ์

กรณีเป็นงานแห่ผ้าป่าจะนิยมแสดงมือเดียว คือ มือเช้า (07.00-10.00 น.) แห่ขบวนผ้าป่าไปยังวัด

กรณีเป็นงานเจ้า จะนิยมแสดง 2 มือ คือ เมื่อค่ำ และเมื่อเช้า เมื่อค่ำจะเป็นช่วงที่มีการชุมนุมทำพิธีไหว้ครูและพิธีกรรมต่างๆของร่างทรงเทพเจ้า มือเช้าทำพิธีกรรมเป็นการปิดงาน

อนึ่ง เวลาที่ใช้ในการแสดงนี้ จะขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพที่จะว่าจ้างคณะวงพินแคนประยุกต์ฯ ไปแสดง ซึ่งเจ้าภาพก็จะแจ้งและทำความเข้าใจกับวงดนตรีพินแคนประยุกต์ฯ ว่าต้องให้แสดงงานไหน เวลาใด ก็มือ เช่น งานแห่ขันหมาก 1 มือช่วงแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว งานขึ้นบ้านใหม่ 1 มือ ช่วงฉลองเลี้ยงพระกลางวัน หรืองานแค้น 1 มือ มือค่ำ ฯลฯ

5. ลักษณะงานที่แสดง

วงดนตรีพื้นบ้านพินแคนประยุกต์ฯ มีลักษณะการแสดงบรรเลงเพลงที่ให้ความสนุกสนาน ครื้นเครง รื่นเริง เ้าใจ ดังนั้นผู้คนทั่วไปจึงนิยมว่าจ้างวงพินแคนประยุกต์ฯ ไปแสดงในงานที่เป็นงานมงคล หรืองานที่มีความยินดีต่างๆ เช่น งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานเจ้า งานแห่ขันหมาก งานแห่กฐินผ้าป่า งานฉลองต่างๆ ฯ สำหรับงานที่เป็นอวมงคลผู้คนทั่วไปไม่นิยมนำไปแสดง

ภาพที่ 6 ภาพกองผ้าป่าสามัคคี

ภาพที่ 7 ภาพวงพิณแคนฯ แห่งขบวนกองผ้าป่าสามัคคี

6. ค่าจ้างในการแสดง

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวงดนตรีพื้นบ้านพิณแคนประยุกต์ในจังหวัดนครปฐม (ปี พ.ศ. 2559) อัตราค่าจ้างในการแสดงในงานต่างๆ ดังนี้

อัตราค่าจ้างแสดงในงานบวช ลักษณะงานบวชจะมี 2 เวลา คือ รับประทาน (ช่วงบ่าย) และ สรงน้ำเข้าโบสถ์ (ช่วงเช้าวันรุ่งขึ้น) ราคาอยู่ที่ 12,000 – 14,000 บาท กรณีเพิ่มทำขวัญนาคตอนค่ำเพิ่ม 2,000 – 3,000 บาท และกรณีแหนดเวลาเดียว เช่น เฉพาะแห่นาคเข้าโบสถ์ ราคา 6,000-7,000 บาท

อัตราค่าจ้างแสดงในงานเจ้า ลักษณะงานเจ้าจะมี 2 เวลา คือช่วงค่ำ และเช้าวันรุ่งขึ้น ราคาอยู่ที่ 10,000 – 12,000 บาท อนึ่งลักษณะของงานเจ้าเวลาแสดงจะอยู่กับที่ไม่ว่าเคลื่อนย้ายจึงทำให้ราคาถูกกว่างานบวช

สำหรับงานแห่อื่นๆ ที่แสดงเวลาเดียว ราคา 6,000 – 7,000 บาท งานที่แสดงสองเวลา ราคา 12,000 – 14,000 บาท

อนึ่ง ราคาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงราคามาตรฐานทั่วไป ทั้งนี้ราคาอาจจะมีการปรับเปลี่ยนแปลงจากนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ จากการตกลงกันระหว่างเจ้าภาพกับวงดนตรีฯ ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นตัวแปรในการคิดค่าจ้างในแต่ละครั้ง ได้แก่

- 1) ลักษณะงาน (ก็มี้อ ก็เวลา)
- 2) สถานที่จัดงาน (ในจังหวัดหรือต่างจังหวัด)

- 3) จำนวนเครื่องดนตรี ชุดเล็กชุดใหญ่ หรือเพิ่มเครื่องดนตรีอื่นๆ เช่น เพิ่มกลองยาว
 - 4) รูปแบบการแสดง อยู่กับที่หรือเคลื่อนที่
 - 5) ระยะทางในการแห่เคลื่อนที่ (ใกล้หรือไกล) เช่น ระยะทางแห่จากบ้านไปวัด
- ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้ราคาว่าจ้างแตกต่างกันไป ทั้งนี้เจ้าภาพและวงดนตรีพัฒนาฯ จะตกลงทำความเข้าใจลักษณะงานกันก่อน จนเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

7. การฝึกซ้อม

วงดนตรีพัฒนาแคนประยุกต์ฯ ในแต่ละคณะมีการนัดฝึกซ้อมในวัน - เวลา ตามความเหมาะสมของแต่ละคณะฯ เช่น วันศุกร์เย็น ซึ่งในภาพรวมนักดนตรีจะมีความสามารถพื้นฐานในการเล่นเข้าทีมกันอยู่แล้ว แต่จะมีเฉพาะบางกรณีที่มีการนัดซ้อมพิเศษ กล่าวคือ กรณีที่มีการเล่นเพลงใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยเล่นด้วยกัน จะมีการนัดซ้อมกันเป็นพิเศษ

8. การถ่ายทอดความรู้ในการเล่นดนตรีพื้นบ้าน

จากการลงพื้นที่เก็บ ข้อมูลวงดนตรีพื้นบ้านพัฒนาแคนประยุกต์ฯ ทำให้ทราบว่า วงดนตรีพัฒนาแคนประยุกต์ในจังหวัดนครปฐม ร้อยละ 70 นักดนตรีในวงจะเป็นครูญาติ อีกร้อยละ 30 จะเป็นบุคคลอื่น ๆ ที่มีใจรักด้านนี้ ดังนั้น การถ่ายทอดจึงแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

- 1) ถ่ายทอดความรู้การเล่นดนตรีพื้นบ้านให้กับลูกหลาน ครูญาติ พี่น้อง กล่าวคือ มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง ทั้งนี้เนื่องจากบรรพบุรุษมีการเล่นดนตรีพื้นบ้านมาก่อน จึงเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในเครือญาติ คนรุ่นลูกหลานได้เห็นได้คลิปะการเล่นดนตรีพื้นบ้านตั้งแต่เด็กจึงเกิดการซึมซับ และมีการสืบสานต่อโดยลำดับ
- 2) ถ่ายทอดความรู้การเล่นดนตรีพื้นบ้านให้กับบุคคลผู้สนใจทั่วไป กล่าวคือ บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เครือญาติ อาจจะเป็นเพื่อนบ้านในชุมชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ซึ่งบุคคลที่สนใจเหล่านี้ก็จะมาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านพัฒนาแคนฯ

ภาพที่ 8 ภาพเยาวชนรุ่นใหม่มาร่วมฝึกทักษะการบรรเลงพิณกับวงพัฒนาแคน

8

วิศิษ แก้วเอี่ยม และสุจิตรา สุขวัฒน์. (2560). “การพัฒนาวงดนตรีพื้นบ้านพินแคนประยุกต์สู่ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม.” งานวิจัยศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยคริสเตียน. นครปฐม.